МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра ботаніки

Затверджено
на засіданні кафедри ботаніки
біологічного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка
(протокол №15 від 16 березня 2021 р.)

Завідувач кафедри _____

Силабус з навчальної дисципліни

«Медичні рослини»,

що викладається в межах ОПП ____Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
за предметною спеціальністю 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Львів 2021

Назва курсу	Медичні рослини
Адреса викладання курсу	вул. Грушевського 4, 79005, Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	біологічний факультет, кафедра ботаніки
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01-Освіта / Педагогіка, спеціальність 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'людини)
Викладачі курсу	доцент кафедри ботаніки, канд. біол. наук Начичко Віктор Олексійович
Контактна інформація викладачів	viktor.nachychko@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій (за попередньою домовленістю, на вул. Грушевського 4, ауд. 329)
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс знайомить студентів із систематикою і номенклатурою лікарських рослин у прикладному аспекті, а також з найбільш поширеними і доступними видами лікарських рослин та основними відомостями про їхні зовнішню будову, еколого-біологічні особливості, біохімічний склад і терапевтичну дію. В ході вивчення дисципліни розглядаються особливості заготівлі, зберігання і консервування лікарської рослинної сировини, а також проблеми раціонального використання, охорони та відтворення ресурсів лікарських рослин в Україні.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Медичні рослини» є вибірковою дисципліною за спеціальністю 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) для освітньої програми здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і викладається в VI семестрі в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою).
Мета та цілі курсу	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Медичні рослини» є ознайомити студентів з історією вивчення та використання лікарських рослин, показати фундаментальну роль лікарських рослин у житті людини, ознайомити з різноманіттям дикорослих та культивованих представників флори України, що є джерелом лікарських препаратів рослинного походження. Основними цілями курсу є сформувати у студентів систему знань із систематики і номенклатури лікарських рослин у прикладному аспекті, ознайомити їх із найбільш поширеними і доступними видами

	лікарських рослин та подати основні відомості про зовнішню будову лікарських рослин, їхні еколого-біологічні особливості, біохімічний склад, терапевтичну дію, застосування, проблеми раціонального використання і охорони; навчити студентів розпізнавати у вегетаційному стані рослини основних фармакологічних груп та ознайомити з методикою заготовлі, зберігання і консервування лікарської сировини.
Література для вивчення дисципліни	**Основна література**: 1. Горбань А.Т., Горбачева С.С., Кривуненко В.П. Лекарственные растения: вековой опыт изучения и возделывания. – Полтава: Верстка, 2004. – 232 с. 2. Кортиков В.Н., Кортиков А.В. Лекарственные растения. – М.: Рольф, Айрис-пресс, 1999. – 788 с. 3. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Відп. ред. А.М. Гродзінський. – К.: Українська Енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1992. – 544 с. 4. Мінарченко В.М. Лікарські судинні рослини України (медичне та ресурсне значення). – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 324 с. 5. Муравьева Д.А. Тропические и субтропические лекарственные растения. – М.: Медицина, 1997. – 336 с. 6. Перевозченко И.И., Заверуха Б.В., Андриенко Т.Л. Лекарственные растения. – К.: Урожай, 1991. – 200 с. 7. Современная фитотерапия / Под ред. В. Петкова. – София: Медицина и физкультура, 1988. – 504 с. 8. Modern phytomedicine: Turning medicinal plants into drugs / Ed. by I. Ahmad, F. Aqil, M. Owais. – Weinheim: Wiley-VCH, 2006. – 384 p. 9. Shahid A. Handbook of 200 medicinal plants: A comprehensive review of their traditional medical uses and scientific justifications. – Cham: Springer, 2020. – 2156 p. **Допоміжна:** 1. Кузнєцова М.А. Лекарственное растительное сырье и препараты. – М.: Высш. Школа, 1987. – 191 с. 2. Мякушко Т.Я., Зинченко Т.В. Определитель лекарственных растений Украины. – К.: Наук. думка, 1982. – 124 с. 3. Носаль М.А., Носаль І.М. Лікарські рослини і способи їх застосування в народі. – К.: Держ. мед. вид. УРСР, 1958. – 258 с.

	4. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав; Семейство Asteraceae (Compositae). – СПб.: Наука, 1993. – 352 с. 5. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав; Семейство Caprifoliaceae-Plantaginaceae. – Л.: Наука, 1990. – 328 с. 6. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав; Семейство Paeoniaceae-Thymelaeaceae. – Л.: Наука, 1985. – 336 с. 7. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав; Семейство Magnoliaceae-Limoniaceae. – Л.: Наука, 1984. – 460 с. 8. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав; Семейство Rutaceae-Elaeagnaceae. – Л.: Наука, 1988. – 357 с. 9. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав; Семейство Hippuridaceae-Lobeliaceae. – СПб.: Наука, 1991. – 200 с. 10. Растительные ресурсы СССР: Цветковые растения, химический состав; Семейство Hydrangeaceae-Haloragaceae. – Л.: Наука, 1987. – 326 с. 11. Червона книга України. Рослинний світ / під ред. Я. П. Дідуха. – К.: Фітосоціоцентр, 2009. – 900 с.
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	180 год, з яких 32 год лекцій, 32 год практичних занять і 116 год самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде: ***знати:*** - історію вивчення та використання лікарських рослин, значення їх у житті людини та принципи застосування з метою лікування, фітопрофілактики і ведення здорового способу життя; групи лікарських рослин за їхнім впливом на певні системи органів людини; морфологічні особливості лікарських рослин та основні діагностичні ознаки для визначення найбільш поширених із них на території України, заходи щодо раціонального використання, охорони та відтворення ресурсів лікарських рослин в Україні. ***вміти:*** - використовувати теоретичні знання і вміння для ідентифікації найпоширеніших лікарських рослин флори України; розпізнавати у вегетаційному стані рослини основних фармакологічних груп;

	раціонально використовувати природні ресурси лікарських рослин.
Ключові слова	Лікарські рослини, фітотерапія, раціональне природокористування, флора України
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять і консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Наведено у табл. 1
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових загальнобіологічних і ботанічних знань.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентація (ілюстрація, демонстрація), пояснення, дискусія.
Необхідне обладнання	Персональний комп'ютер, загальновживані комп'ютерні програми і операційні системи, проектор, гербарні зразки.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Дисципліна має один змістовий модуль, який охоплює матеріали усіх тем. Модульний контроль здійснюється на заняттях шляхом оцінки виступів на семінарських заняттях, участі у дискусіях та обговоренні виступів, а також проведення двох контрольних робіт: 1) у формі тестового оцінювання знань, та 2) у формі письмової роботи. Кожен зі студентів має можливість представити шість доповідей на семінарському занятті, максимальна оцінка за кожну – 5 балів. Додатково оцінюється участь у дискусіях та обговоренні виступів на семінарських заняттях (максимум 10 балів за семестр). Тестова контрольна робота включає 30 тестових завдань по темах змістового модулю, правильно розв'язане тестове завдання оцінюється в 1 бал. Письмова контрольна робота включає 3 теоретичні питання по темах змістового модулю, по 10 балів кожне. Таким чином, нарахування балів здійснюється, контролюючи якість виконання: - однієї тестової контрольної роботи (30 балів); - однієї письмової контрольної роботи (30 балів); - шести доповідей на семінарському занятті (30 балів); - участі у дискусіях та обговоренні виступів на семінарських заняттях (10 балів).

Питання до заліку (замірів знань)	Модульний контроль містить питання наступних тем: Історія вивчення та використання лікарських рослин. Лікарські рослини у медичній практиці. Основи процесу заготівлі лікарської сировини. Принципи класифікації лікарських рослин. Групи лікарських рослин за дією на організм людини. Рослинна лікарська сировина як джерело біологічно активних речовин. Рослини з лікувальним ефектом при серцево-судинних захворюваннях. Рослини з терапевтичним впливом на центральну нервову систему. Рослини із лікувальним ефектом при захворюваннях шлунково-кишкового тракту. Антигельмінтна дія рослин. Рослини із лікувальним ефектом при захворюваннях печінки та жовчних проток. Рослини із лікувальним ефектом при захворюваннях нирок, сечовивідних шляхів та гінекологічних захворюваннях. Рослини із лікувальним ефектом при захворюваннях органів дихання. Рослини із лікувальним ефектом при ревматичних захворюваннях і порушенні обміну речовин. Рослини із лікувальним ефектом при хворобах шкіри, ураженнях слизових оболонок та у хірургічній практиці. Вітаміноносні лікарські рослини. Ресурси лікарських рослин України та нормативно-правові основи їхнього використання. Інтродукція лікарських рослин, як шлях збереження, вивчення та охорони їхнього генофонду.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершенню курсу

Таблиця 1

Схема курсу «Медичні рослини»

Тиждень	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Додаткова література / ресурс для виконання завдань (за потреби)	Термін виконання
1	Вступ. Історія вивчення та використання лікарських рослин	Лекції – 2 год, самостійна робота – 2 год		1 тиждень
1	Народна медицина Сходу та лікарські рослини, що використовуються у ній	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 2 год		1 тиждень
2,3	Лікарські рослини у медичній практиці. Основи процесу заготівлі лікарської сировини	Лекції – 4 год, самостійна робота – 4 год		2 тижні
2	Народна медицина Заходу та лікарські рослини, що використовуються у ній	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
3	Фітотерапія в Україні: минуле і сучасність	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
4	Принципи класифікації лікарських рослин. Групи лікарських рослин за дією на організм людини	Лекції – 2 год, самостійна робота – 2 год		1 тиждень
4	Токсичні лікарські рослини та негативні ефекти їхньої дії	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
5	Рослинна лікарська сировина як джерело біологічно активних речовин	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
5	Рослини з	Практ. зан. – 2		1

	антибактеріальною дією та можливості їхнього використання у лікувальних цілях	год, самостійна робота – 4 год		тиждень
6	Рослини з лікувальним ефектом при серцево-судинних захворюваннях	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
6	Рослини з впливом на систему крові та гемопоез. Імуномодулюючі фітозасоби	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
7	Рослини з терапевтичним впливом на центральну нервову систему	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
7	Наркотичні та стимулюючі лікарські рослини	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
8	Рослини із лікувальним ефектом при захворюваннях шлунково-кишкового тракту. Антигельмінтна дія рослин	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
8	Медичні рослини з впливом на травну систему та метаболічні процеси	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
9	Рослини із лікувальним ефектом при захворюваннях печінки та жовчних проток	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
9	Лікарські рослини як засіб боротьби з паразитами людини	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
10	Рослини із лікувальним ефектом при захворюваннях нирок, сечовивідних	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень

	шляхів та гінекологічних захворюваннях			
10	Рослини з терапевтичним ефектом при хворобах сечовидільної системи	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
11	Рослини із лікувальним ефектом при захворюваннях органів дихання	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
11	Рослини з терапевтичним ефектом при гінекологічних захворюваннях	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
12	Вітаміноносні лікарські рослини	Лекції – 2 год, самостійна робота – 2 год		1 тиждень
12	Рослини з антивірусною дією та можливості їхнього використання	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
13	Рослини із лікувальним ефектом при ревматичних захворюваннях і порушенні обміну речовин	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
13	Лікарські рослини антиканцерогенної дії	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
14	Рослини із лікувальним ефектом при хворобах шкіри, ураженнях слизових оболонок та у хірургічній практиці	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
14	Рослини з терапевтичним впливом на органи чуття	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
15	Ресурси лікарських рослин України та	Лекції – 2 год, самостійна		1 тиждень

	нормативно-правові основи їхнього використання	робота – 4 год		
15	Медичні рослини як засіб боротьби зі шкідливими звичками	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
16	Інтродукція лікарських рослин, як шлях збереження, вивчення та охорони їхнього генофонду	Лекції – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень
16	Рідкісні лікарські рослини України та їхня охорона	Практ. зан. – 2 год, самостійна робота – 4 год		1 тиждень

Автор Віктор НАЧИЧКО

"Погоджено"

Голова методичної ради
біологічного факультету

_____ Віталій ГОНЧАРЕНКО

"10" лютого 2021 р.

Гарант ОПП

_____ Віталій ГОНЧАРЕНКО

"10" лютого 2021 р.